

Feitenreconstructie

Thema: Maatregelen en persconferenties

Periode: augustus 2020 tot en met februari 2021

Opgesteld door de programmadirectie Nafase COVID-19 (NC-19)

Inhoud

Leeswijzer	3
Kantelmomenten	4
Feitenreconstructie.....	5
1. Augustus	5
2. September	9
3. Oktober	15
4. November	19
5. December	23
6. Januari	28
7. Februari.....	32

Leeswijzer

Deze feitenreconstructie van het thema 'Maatregelen en persconferenties' betreft de periode augustus 2020 tot en met februari 2021 en is voornamelijk gebaseerd op openbare bronnen (zoals Kamerstukken, persconferenties en nieuwsberichten van de Rijksoverheid). Daarnaast zijn gesprekken gevoerd met medewerkers van de programmadirectie COVID-19 (PDC-19) die (nauw) betrokken zijn (geweest) bij het thema van deze tijdlijn. De input van deze medewerkers is verwerkt in deze feitenreconstructie.

Dit document start met een kort overzicht van de belangrijkste kantelmomenten. Kantelmomenten zijn cruciale momenten en/of belangrijke koerswijzigingen in de bestrijding van de COVID-19-crisis. De kantelmomenten zijn in de feitenreconstructie die volgt in meer detail te vinden.

Deze feitenreconstructie is een vervolg op de feitenreconstructie 'Maatregelen, aanwijzingen, publiekscommunicatie en persconferenties' die de periode januari 2020 tot en met juli 2020 beslaat. De focus in de feitenreconstructie ligt op de ingevoerde en versoepelde maatregelen ter bestrijding van de COVID-19 pandemie. Voor de 'instrumenten' achter de coronamaatregelen (zoals het Coronadashboard en de Routekaart) wordt verwezen naar de separate tijdlijn 'Crisisbeheersing'. Verder moet worden opgemerkt dat de hieronder gereconstrueerde maatregelen alleen betrekking hebben op Nederland. Voor Caribisch Nederland wordt een separate tijdlijn opgesteld.

Wij danken onze collega's van PDC-19 voor hun tijd en openheid.

Kantelmomenten

- **Sterke opmars Coronavirus leidend tot een 'gedeeltelijke lockdown':** Vanwege de sterke toename van het aantal besmettingen met het Coronavirus worden op 6 augustus nieuwe maatregelen aangekondigd met als doel het fors omlaag brengen van de besmettingscijfers. Zowel op 18 augustus als op 28 september wordt een verzwaring van het maatregelenpakket bekendgemaakt, waarna op 13 oktober een 'gedeeltelijke lockdown' wordt afgekondigd (met als belangrijkste maatregelen de sluiting van cafés en restaurants, een maximale groepsgrootte buiten van vier personen, en een maximum aantal bezoekers thuis van drie personen per dag).
- **Tijdelijke (forse) verzwaring van de 'gedeeltelijke lockdown':** Op 3 november wordt voor een periode van twee weken een tijdelijke verzwaring van de 'gedeeltelijke lockdown' opgelegd (de maximale groepsgrootte buiten gaat naar twee personen, voor binnen geldt het dringende advies om maximaal twee gasten per dag te ontvangen, en verder worden alle publiektoegankelijke gebouwen en doorstroomlocaties gesloten). Op 17 november wordt teruggegaan naar het maatregelenpakket zoals deze was aangekondigd op 13 oktober.
- **Invoering van een mondkapjesplicht:** Op 19 november wordt een mondkapjesplicht aangekondigd. Deze zal ingaan op 1 december en geldt onder andere voor in winkels, musea en theaters.
- **Nederland in 'strengere lockdown':** Vanwege een (onverwachte) sterke stijging van het aantal besmettingen wordt op 14 december (door minister-president Rutte in een ingelaste televisietoespraak vanuit het Torentje) een 'strengere lockdown' afgekondigd (veel openbare voorzieningen sluiten, inclusief de scholen, er geldt een verbod op het uitoefenen van contactberoepen, en er wordt geadviseerd om thuis niet meer dan twee gasten per dag te ontvangen). Mede vanwege de zorgen omtrent de meer besmettelijke Deltavariant wordt op 20 januari de 'strengere lockdown' verder aangescherpt (waaronder het advies om thuis maximaal één gast per dag te ontvangen).
- **Invoering van de avondklok:** Op 20 januari wordt bekendgemaakt dat het kabinet voornemens is om binnen enkele dagen na instemming van de Tweede Kamer een avondklok in te voeren. Deze instemming volgt de volgende dag waarna wordt aangekondigd dat de avondklok op 23 januari ('s avond) zal worden ingevoerd (dit houdt in dat, enkele uitzonderingen daargelaten, iedereen van 21.00 uur 's avonds tot 04.30 uur 's ochtends binnenshuis dient te blijven).
- **Versoepeling van het maatregelenpakket:** Op 23 februari worden er een aantal versoepelingen bekendgemaakt waardoor er weer meer mogelijk wordt op het gebied van winkelen (zoals winkelen op afspraak voor winkels die eerst geheel gesloten waren), onderwijs (de openstelling van het voortgezet onderwijs en gedeeltelijke openstelling van het middelbaar beroepsonderwijs), en voor contactberoepen (kappers, etc. mogen onder voorwaarden weer aan het werk). Hoewel het aantal besmettingen minder snel terugloopt dan gehoopt, laat het kabinet het mentale aspect van het effect van maatregelen op de bevolking steeds zwaarder wegen, waardoor enkele versoepelingen nodig worden geacht. De avondklok blijft voorlopig wel van kracht.

Feitenreconstructie

1. Augustus

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **3 augustus (2020)** bericht dat per 5 augustus het inreisverbod voor reizigers met bestendig verblijf in Algerije opnieuw wordt ingesteld.¹

Op **6 augustus** vindt een persconferentie plaats waarin minister-president Rutte aangeeft dat het Coronavirus aan een gevaarlijke opmars bezig is en dat er daarom een aantal maatregelen zullen worden ingevoerd. De maatregelen die door minister-president Rutte en minister de Jonge (minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport [VWS]) worden genoemd hebben betrekking op studenten, horeca, en quarantaine voor inkomende reizigers (zie ook de informatie hieronder).²

Na de persconferentie, ook op **6 augustus**, worden de volgende maatregelen gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid:

1. Onderwijsinstellingen organiseren hun introductieactiviteiten zoveel mogelijk online. Fysieke activiteiten kunnen alleen in kleine groepen plaatsvinden en zijn informatief van aard. Studieverenigingen en studentensportverenigingen mogen alleen fysieke activiteiten organiseren voor zover deze nodig zijn voor de introductie van de studie of sport. Fysieke bijeenkomsten vinden plaats in kleine groepen, hebben een eindtijd van uiterlijk 22:00 uur en er wordt geen alcohol gedronken. De leiding van de betrokken onderwijsinstelling en de voorzitter van de veiligheidsregio moeten toestemming geven voor de activiteiten. Fysieke wervings- en introductieactiviteiten door studentenverenigingen zijn niet toegestaan.
2. De horeca gaat voor binnen én buiten werken op basis van reservering (van tevoren of aan de deur), een gezondheidscheck, en het toekennen van een vaste zitplaats (placering) aan een tafel of aan de bar. Daarnaast worden alle bezoekers gevraagd zich te registreren (bezoekers laten op vrijwillige basis naam- en contactgegevens achter zodat de GGD contact kan opnemen bij een besmetting die verband houdt met de horecagelegenheid).
3. Bij constatering van een bronbesmetting door de GGD leggen de voorzitters van de veiligheidsregio's een sluiting van maximaal 14 dagen van recreatieve instellingen (zoals bioscopen, horecaondernemingen, pretparken, theater, musea, enzovoorts) op.
4. In eerste instantie op Schiphol, maar later ook op andere locaties, zal een teststraat worden ingericht voor reizigers uit risicogebieden. Bij aankomst laten reizigers zich testen en gaan zij thuis 14 dagen in quarantaine. Ook wie zich niet laat testen, gaat 14 dagen thuis in thuisquarantaine.
5. De voorzitters van de veiligheidsregio's hebben verschillende mogelijkheden om brandhaarden van het Coronavirus te voorkomen en onder controle te krijgen. Deze lokale en regionale maatregelen richten zich op de naleving van de basisregels en

¹ Rijksoverheid.nl (2020, 3 augustus). *Het inreisverbod voor Nederland per 5 augustus 2020* [nieuwsbericht].

² Rijksoverheid.nl (2020, 6 augustus). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (6-8-2020)*.

op het voorkomen van drukte zodat het virus zich niet verder verspreidt. De veiligheidsregio's kunnen bijvoorbeeld overgaan tot:

- de openingstijden van de horeca beperken;
- gedragsmaatregelen invoeren zoals mondkapjesplicht op buitenlocaties;
- locaties zoals een park of winkelcentrum sluiten;
- parkeergelegenheden afsluiten, zoals een parkeerplaats bij het strand of stadscentrum;
- publieks- en verkeersstromen in goede banen leiden op drukke plekken;
- handhaven van de basisregels en toezien op de naleving van afspraken binnen sectoren;
- grootschalige samenkomsten verbieden zoals publiek uit een voetbalstadion of bij trainingen weren.³

Op **7 augustus** stuurt minister De Jonge een brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's met aanwijzingen in lijn met de hierboven genoemde maatregelen. Wat betreft het verbod op het organiseren van fysieke samenkomsten voor studenten wordt in de brief genoemd dat de veiligheidsregio's ontheffingen kunnen verlenen mits er wordt voldaan aan een aantal voorwaarden (zoals kleinschalig en zonder dat er alcohol gedronken wordt).⁴

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **12 augustus** bericht dat per 13 augustus het inreisverbod voor reizigers met bestendig verblijf in Marokko opnieuw wordt ingesteld.⁵

Het OMT adviseert op **12 augustus** om de quarantaineduur te verkorten van 14 naar 10 dagen na het laatste mogelijke contactmoment met een positief getest persoon.⁶

Op **13 augustus** brengt het Bestuurlijk afstemmingsoverleg (BAO) een advies uit naar aanleiding van het OMT-advies van 12 augustus. Het BAO onderschrijft het advies van het OMT.⁷

Op **17 augustus** adviseert het OMT om over te gaan tot een eventuele quarantaineplicht indien dit nodig is voor een goede naleving van quarantaine, om maatregelen zo in te richten dat mensen zich hier ook naar kunnen voegen (daarbij bepleit het OMT voor een versnelling van het bron- en contactonderzoek), en om het aantal maximum gasten dat mensen thuis mogen ontvangen te verlagen naar 10. Er wordt geadviseerd om een

³ Rijksoverheid.nl (2020, 6 augustus). *Grip op coronavirus met lokale maatregelen* [nieuwsbericht].

⁴ Minister van VWS (2020, 7 augustus). *Aanvullende aanwijzing per 7 augustus* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

⁵ Rijksoverheid.nl (2020, 13 augustus). *Nederland stelt inreisverbod Marokko weer in* [nieuwsbericht].

⁶ RIVM (2020, 12 augustus). *Advies n.a.v. 73e OMT COVID-19, deel 3* [brief aan VWS] (#2020D31888). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D31888&did=2020D31888>

⁷ BAO (2020, 13 augustus). *BAO advies 13 augustus* [intern document].

uitzondering te maken voor bruiloften en begrafenissen die plaatsvinden in de privésetting van de eigen woning. In dit geval geldt een maximum van 30 personen.⁸

In het BAO-advies van **17 augustus** staat dat het BAO het OMT-advies van dezelfde dag onderschrijft met de opmerking dat het handhaven in de thuissituatie een lastig punt blijft en dat daar sprake is van een dilemma omdat daar veel besmettingen plaatsvinden.⁹

Op **18 augustus** vindt een persconferentie plaats waarin minister-president Rutte een zeer dringend advies geeft met betrekking tot het aantal gasten dat thuis ontvangen mag worden. Ook herhaalt de minister-president het advies om zoveel mogelijk thuis te werken, ook na 1 september (het thuiswerkadvies zou eerst tot 1 september gelden). Minister De Jonge gaat tijdens de persconferentie in op de duur en mogelijke verplichting van quarantaine (zie ook de informatie hieronder).¹⁰

Na de persconferentie, ook op **18 augustus**, worden de aangescherpte maatregelen gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid. De belangrijkste wijzigingen zijn: dat het maximaal aantal gasten dat mensen thuis mogen ontvangen 6 wordt (exclusief kinderen tot en met 12 jaar en het eigen huishouden), en dat de thuisquarantaine teruggebracht wordt van 14 naar 10 dagen. Daarnaast worden mensen erop gewezen ook na de vakantie zo veel mogelijk thuis te blijven werken.¹¹

Minister De Jonge licht eveneens op **18 augustus** de maatregelen toe in een brief aan de Tweede Kamer. De minister geeft aan de adviezen van het OMT van 12 augustus en 17 augustus op te volgen met uitzondering van het volgende: voor het maximum aantal mensen dat men thuis mag ontvangen is gekozen voor 6 in plaats van 10. De minister geeft aan dat minder mensen ook de kans op verspreiding doet afnemen. Tevens schrijft de minister dat ook de door het OMT geadviseerde uitzonderingen op het maximum aantal mensen voor bruiloften en begrafenissen in de thuissfeer niet zijn overgenomen (de minister schrijft dat dit bijdraagt aan de duidelijkheid). Met betrekking tot de door het OMT geopperde quarantaineplicht schrijft minister De Jonge dat het kabinet het belang van de naleving van de quarantaine onderschrijft en dat als stok achter de deur wordt onderzocht hoe quarantaine eventueel verplicht kan worden gemaakt (*de verplichte quarantaine zal als maatregel terugkomen in de tijdlijn van het volgende tijdvak*).¹²

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **26 augustus** bericht dat er al enige tijd te veel aanvragen voor coronatesten zijn door mensen zonder klachten. Daarom roept VWS mensen op om zich te houden aan het geldende testbeleid: 'laat je alleen testen bij

⁸ RIVM (2020, 17 augustus). *Advies 74e OMT COVID-19* [brief aan VWS] (#2020D31887). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D31887&did=2020D31887>

⁹ BAO (2020, 17 augustus). *BAO advies 17 augustus* [intern document].

¹⁰ Rijksoverheid.nl (2020, 18 augustus). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (18-8-2020)*.

¹¹ Rijksoverheid.nl (2020, 18 augustus). *Houd corona buiten de deur* [nieuwsbericht].

¹² Minister van VWS (2020, 18 augustus). *Adviezen OMT en maatregelen COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-504). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z14818&did=2020D31886>

klachten' (in het nieuwsbericht staat verder dat ondertussen gewerkt wordt aan het uitbreiden van de testcapaciteit van laboratoria).¹³

Het OMT adviseert op **27 augustus** als volgt ten aanzien van het maatregelenpakket:

- Het verbod op zingen en schreeuwen in groepsverband:
 - Het OMT adviseert het verbod te continueren, aangezien er op dit gebied geen nieuwe ontwikkelingen zijn.
- Nachthoreca en evenementen:
 - Het OMT adviseert de nachthoreca vooralsnog niet te openen. Reden hiervoor is dat vooral jongeren discotheken en nachtclubs bezoeken en de piek van het aantal nieuwe besmettingen nu juist in de groep van 18 tot 25 jaar zit.
 - Het OMT heeft niet apart stilgestaan bij de heropening van evenementen, omdat een dergelijke afweging gezien de huidige epidemiologische context niet aan de orde is.
- Thuisquarantaine kinderen van 0-4 jaar:
 - Het OMT adviseert in meerderheid om het huidige thuisquarantainebeleid voor kinderen van 0 tot 4 jaar die in het bron- en contact onderzoek naar voren zijn gekomen als 'overig nauw contact' of die terugkeren uit een land waar vanwege het Coronavirus een oranje of rood reisadvies van kracht is, te handhaven.¹⁴

Op **28 augustus** brengt het BAO een advies uit naar aanleiding van het OMT-advies van 27 augustus. Het BAO onderschrijft de adviezen van het OMT met 1 uitzondering: over thuisquarantaine van kinderen van 0-4 jaar adviseert het BAO het kabinet om het minderheidsstandpunt van het OMT over te nemen (oftewel om het thuisquarantainebeleid voor kinderen van 0 tot 4 jaar te versoepelen).¹⁵

Op **28 augustus** verstuurt minister De Jonge een brief naar de Tweede Kamer die mede is ondertekend door minister Schouten van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. In deze brief wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over dat er, na advies van het OMT-Z en het BOA-Z, een verplichte stoppersregeling komt voor de nertsenfokkerij.¹⁶

¹³ Rijksoverheid.nl (2020, 26 augustus). *Nog steeds te veel testaanvragen door mensen zonder klachten* [nieuwsbericht].

¹⁴ RIVM (2020, 27 augustus). *Advies n.a.v. 76e OMT COVID-19* [brief aan VWS] (#2020D33236). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D33236&did=2020D33236>

¹⁵ BAO (2020, 28 augustus). *BAO advies 28 augustus* [intern document].

¹⁶ Minister van VWS (2020, 28 augustus). *Stand van zaken SARS-CoV-2 bij nertsen, OMT-Z advies en voorgenomen beleid nertsenhoudery* [Kamerbrief] (#28286-1124). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020Z15169&did=2020D32681>

2. September

Op **1 september** geven minister-president Rutte en minister De Jonge weer een persconferentie. De directe aanleiding voor deze persconferentie is dat (volgens de Routekaart) 1 september de laatste formele datum is van coronamaatregelen. Omdat de coronacijfers nog steeds hoger zijn dan rond 1 juli kondigt minister-president Rutte aan dat het maatregelenpakket van kracht blijft met alleen een wijziging in het quarantainebeleid voor kinderen van 0 tot 4 jaar (*zie ook de informatie hieronder*).¹⁷

Na de persconferentie, ook op **1 september**, wordt op de website van de Rijksoverheid bericht over de coronamaatregelen die vanaf dat moment gelden. In principe wijzigt er niets behalve dat besloten is om het quarantainebeleid voor kinderen van 0 tot 4 jaar gelijk te trekken met de groep van 4 tot en met 12 jaar; kinderen van 0 tot en met 12 jaar mogen naar de opvang, sport en school als zij bij een gezin horen dat in quarantaine zit.¹⁸

Verder op **1 september** informeert minister De Jonge de Tweede Kamer over het OMT-advies van 27 augustus en het maatregelenpakket zoals deze vanaf nu geldt. Er wordt geschreven dat het advies van het OMT is overgenomen, maar dat op 1 punt het afwijkende advies van het BAO is overgenomen, namelijk het advies van het BAO om de thuisquarantaine niet meer te laten gelden voor 0-4 jarigen.¹⁹

Naar aanleiding van het OMT-advies van 27 augustus geeft minister De Jonge tevens op **1 september** de voorzitters van de veiligheidsregio's de aanwijzing om de eerdere maatregelen uit de aanwijzingen van 26 juni, 10 juli, en 7 augustus te verlengen totdat daarover nieuwe besluitvorming plaatsvindt in het kabinet (*zie voor de aanwijzing van 26 juni en 10 juli de tijdlijn van het vorige tijdvak*).²⁰

Op **1 september** stuurt minister De Jonge de voorzitters van de veiligheidsregio's ook een aanvullende aanwijzing voor het gebruik van niet-medische mondkapjes op luchthavens. Dit is bedoeld als extra maatregel, voor zover door niet adequaat op de 1,5 meter te beheersen omstandigheden drukte ontstaat. Hierdoor kan de maatregel nu breder op luchthavens worden ingezet: ook bij de (eventueel aanwezige) teststraat en de bagageafhandeling. Daarnaast geeft de minister de opdracht om aan luchthavens kenbaar te maken dat reizigers moeten worden geïnformeerd over de aanpassing van de thuisquarantaineduur van 14 naar 10 dagen.²¹

¹⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 1 september). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (1-9-2020)*.

¹⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 1 september). *Kabinet staat stil bij maatregelen tegen verspreiding corona* [nieuwsbericht].

¹⁹ Minister van VWS (2020, 1 september). *OMT-advies 27 augustus 2020* [Kamerbrief] (#25295-509). URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z15371&did=2020D33235

²⁰ Minister van VWS (2020, 1 september). *Aanwijzing per 1 september* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

²¹ Minister van VWS (2020, 1 september). *Aanvulling aanwijzing gebruik niet-medische mondkapjes op luchthavens* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **11 september** bericht dat het kabinet heeft besloten om (onder voorwaarden) de inreisbeperking te versoepelen voor reizigers die een belangrijke bijdrage leveren aan het bedrijfsleven en de Nederlandse topsport. De versoepeling voor mensen uit het bedrijfsleven gaan in per 21 september en de versoepelingen met betrekking tot topsporters gaan in per 14 september.²²

Ook op **11 september** stuurt minister De Jonge een aanvullende aanwijzing naar de voorzitters van de veiligheidsregio's. De minister schrijft op 26 juni de opdracht te hebben gegeven aan de voorzitters van de veiligheidsregio's om hun bevoegdheden op het terrein van publieke gezondheid en openbare orde en veiligheid in te zetten om verschillende maatregelen te nemen voor de bestrijding van COVID-19. Verwarring is ontstaan over het gebruik van niet-medische mondkapjes in het leerlingen- en doelgroepenverkeer. Daarom geeft de minister de opdracht om niet te handhaven op het gebod tot het dragen van een niet-medisch mondkapje voor jongeren in het leerlingen- en doelgroepenvervoer. Dit betreft het vervoer van leerlingen van en naar het voortgezet (speciaal) onderwijs, het vervoer van jongeren t/m 17 jaar van en naar de locatie waar jongeren de jeugdhulp ontvangen, de kinderopvang, en zorglocaties voor jeugd (zoals kinderdienstencentra).²³

In het OMT-advies van **14 september** benadrukt het OMT het belang van gerichte, regionale maatregelen om de relatief sterke toename van het aantal besmettingen met het Coronavirus in enkele grote steden een halt toe te roepen. Het OMT adviseert daarnaast om, mede vanwege de beperkte testcapaciteit, te komen tot een prioritering van testen op basis van medische en epidemiologische gronden. Zo wordt onder andere geadviseerd om kwetsbare mensen voorrang te geven en ook prioriteit te geven aan zorgpersoneel dat met kwetsbare personen in contact is.²⁴

In navolging op het OMT-advies van 14 september adviseert het BAO op **15 september** het kabinet om wat betreft maatregelen lokaal maatwerk mogelijk te maken. Ook wordt geadviseerd om het OMT-advies over testen op te volgen.²⁵

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **18 september** bericht dat zorg- en onderwijspersoneel zich vanaf 21 september met voorrang kan laten testen. De prioritering van zorgpersoneel is een opvolging van het advies dat het OMT op 14 september heeft uitgebracht. Aanvullend wordt volgens het bericht voorrang gegeven aan onderwijspersoneel "om te voorkomen dat een klas naar huis moet".²⁶

Op **18 september** vindt er ook een extra ingelaste persconferentie plaats (op vrijdagavond in plaats van op de gebruikelijke dinsdagavond). In deze persconferentie worden aanvullende maatregelen aangekondigd omdat het Coronavirus volgens minister-president Rutte "met een comeback bezig is". Minister De Jonge geeft aan dat de situatie

²² Rijksoverheid.nl (2020, 11 september). *Uitzonderingen inreisverbod Nederland onder strikte voorwaarden* [nieuwsbericht].

²³ Minister van VWS (2020, 11 september). *Aanvullende aanwijzing leerling- en doelgroepenvervoer* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

²⁴ RIVM (2020, 14 september). *Advies n.a.v. 77e OMT* [brief aan VWS] (#2020D36231). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D36231&did=2020D36231>

²⁵ BAO (2020, 15 september). *BAO advies 15 september* [intern document].

²⁶ Rijksoverheid.nl (2020, 18 september). *Vanaf 21 september met voorrang testen mogelijk voor zorg- en onderwijspersoneel* [nieuwsbericht].

in zes regio's zo zorgelijk is dat extra regionale maatregelen nodig zijn (*zie ook de informatie hieronder*).²⁷

Na de persconferentie, ook op **18 september**, wordt op de website van de Rijksoverheid bericht over nieuwe maatregelen voor 6 veiligheidsregio's. Overkoepelend gaat het om de volgende drie maatregelen die gaan gelden in Amsterdam-Amstelland, Rotterdam-Rijnmond, Haaglanden, Utrecht, Kennemerland en Hollands Midden:

- Bij gelegenheden met een horecavergunning stopt de inloop van gasten om middernacht. Dan gaat ook de muziek uit. Om 01.00 uur sluiten deze gelegenheden.
- Er komt een verbod om je op te houden in gezelschappen van meer dan 50 personen.
- Voor samenkomsten met meer dan 50 personen geldt een meldplicht.

De 6 veiligheidsregio's nemen daarnaast nog specifieke maatregelen per regio.²⁸

Minister De Jonge stuurt verder op **18 september** een aanwijzing naar de voorzitters van de zes hierboven genoemde veiligheidsregio's. Naast de eerdergenoemde maatregelen staat hierin beschreven dat specifieke (door de voorzitters te bepalen) gelegenheden (ochtendhoreca) weer open mogen vanaf 04.00 uur, en de overige eet- en drinkgelegenheden vanaf 06.00 uur. Eet- en drinkgelegenheden die gebruikmaken van een afhaalfunctie moeten om 02.00 uur sluiten (in plaats van 01.00 uur).²⁹

Minister De Jonge informeert tevens op **18 september** de Tweede Kamer over het OMT-advies van 14 september en de opvolging daarvan in de vorm van maatregelen. Naast de hierboven genoemde regionale maatregelen worden ook landelijke maatregelen genoemd in de vorm van het intensiveren van de communicatie voor de doelgroep jongeren (omdat er veel besmettingen zijn in de leeftijdsgroep 20-24).³⁰

Op **25 september** stuurt minister De Jonge een aanwijzing naar de voorzitters van de veiligheidsregio's Amsterdam-Amstelland, Brabant Noord, Brabant Zuid Oost, Flevoland, Gelderland Zuid, Gooi en Vechtstreek Groningen, Haaglanden, Hollands-Midden, Kennemerland, Rotterdam-Rijnmond, Utrecht, Zaanstreek Waterland en Zuid Holland Zuid, wat er voornamelijk op neerkomt dat de maatregelen die eerder via aanwijzing zijn gecommuniceerd naar 6 andere veiligheidsregio's (*zie ook '18 september'*) nu gaan gelden voor 19 van de 25 veiligheidsregio's.³¹

²⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 18 september). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (18-9-2020)*.

²⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 18 september). *Persconferentie 18 september: Nieuwe regionale maatregelen om het virus in te dammen* [nieuwsbericht].

²⁹ Minister van VWS (2020, 18 september). *Aanwijzing miv 20 september* [brief aan de voorzitters van zes veiligheidsregio's].

³⁰ Minister van VWS (2020, 18 september). *Nadere informatie over de huidige epidemiologische situatie en de extra maatregelen die in overleg met de veiligheidsregio's worden genomen* [Kamerbrief] (#25295-542). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z16724&did=2020D36230

³¹ Minister van VWS (2020, 25 september). *Aanwijzing miv 27 september* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

Op **28 september** adviseert het OMT, naast suggesties voor een betere implementatie van de basisregels, de volgende maatregelen:

Beschermen van kwetsbaren:

- Instellen van venstertijden voor kwetsbare groepen bij algemene voorzieningen en winkels.
- Aanvullende maatregelen in verpleeghuizen: preventief mondneusmaskergebruik en een regeling voor bezoekers.

Terugdringen van sociale contacten door:

- De groepsgrootte voor samenkomsten terugbrengen naar 20 personen in binnenruimten en 40 personen buiten.
- Groepsgrootte voor bezoek thuis en in restaurants e.d. terugbrengen tot maximaal 3 personen.
- Sluitingstijden horeca verder vervroegen en strenger handhaven op naleving basisregels binnen de horeca (met name in de grote steden).
- Thuiswerken tenzij het echt niet anders kan.
- Publiek weren bij alle sportwedstrijden
- De groepsgrootte ook voor jongeren tussen de 16-18 jaar terugbrengen tot maximaal 3 personen buiten school- en sportactiviteiten.
- Sluiting sportkantines.
- Douche- en kleedgelegenheden op sportfaciliteiten sluiten.

Voor het verder terugdringen van het reproductiegetal:

- Het instellen van een avond- en nachtklok. Dit kan effectief zijn om regionaal in te stellen, bijvoorbeeld in de grote steden.
- Gebruik van mondneusbescherming kan aanvullend worden geadviseerd op plaatsen (zoals in drukke winkels) waar de 1,5 meter niet haalbaar is.³²

Het BAO adviseert tevens op **28 september** om de maatregelen uit het OMT-advies van eerder die dag op te volgen. Daarnaast vraagt het BAO aandacht voor demonstraties: het recht om te demonstreren is een grondrecht, maar dat mag niet het draagvlak onder de maatregelen aantasten.³³

In de persconferentie, ook op **28 september**, vertellen minister-president Rutte en minister De Jonge dat vanaf de volgende dag (29 september) landelijk een aantal strengere landelijke maatregelen zal gelden waarvan voor het weekend nog gedacht werd dat die alleen in een paar grote steden nodig zouden zijn (*zie ook de informatie hieronder*).³⁴

Op **28 september** verschijnen de maatregelen ook op de website van de Rijksoverheid:

De regels voor binnen zijn:

- Thuiswerken blijft de norm, tenzij dat echt niet kan. Als er in een werksituatie toch een besmetting plaatsvindt, kan de werklocatie 14 dagen worden gesloten.
- Bezoek in de eigen woning, in de tuin of op het balkon is beperkt tot 3 gasten. Dit geldt naast het eigen huishouden en exclusief kinderen tot en met 12 jaar.

³² RIVM (2020, 28 september). *Advies n.a.v. 78e OMT COVID-19, deel 1* [brief aan VWS] (#2020D37671). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D37671&did=2020D37671>

³³ BAO (2020, 28 september). *Advies BAO 28 september* [intern document].

³⁴ Rijksoverheid.nl (2020, 28 september). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (28-9-2020)*.

- In andere gebouwen dan de eigen woning geldt dat er met maximaal 4 personen een gezelschap mag worden gevormd. Kinderen tot en met 12 tellen hierbij niet mee. Dat betekent dat voor 1 huishouden of maximaal 4 personen, exclusief kinderen, een reservering bij een bioscoop of restaurant kan worden gemaakt.
- Het aantal personen per ruimte wordt beperkt tot 30. Dit is inclusief kinderen tot en met 12 jaar en exclusief personeel.
- Eet- en drinkgelegenheden hebben tot 21.00 inloop, om 22.00 uur is de zaak gesloten.
- Sportkantines zijn gesloten.
- Bij binnenruimtes met een doorstroom van bezoekers zoals in monumenten, bibliotheken en musea, vindt bezoek plaats op basis van een reservering per tijdvak. Markten en detailhandel zijn hiervan uitgezonderd.
- Alle winkels moeten deурbeleid voeren om ervoor te zorgen dat personen 1,5 meter afstand houden en supermarkten en grote levensmiddelenwinkels moeten speciale winkeltijden invoeren voor ouderen en mensen met een kwetsbare gezondheid. De regels gaan in per 5 oktober.
- Mensen met een contactberoep vragen hun klanten zich te registreren, net als in de horeca nu al gebeurt.

De regels voor buiten zijn:

- Voor activiteiten buiten, waar geen continue doorstroming van mensen is, geldt een maximum van 40 personen. Dit is inclusief kinderen tot en met 12 jaar en exclusief personeel. Is er buiten wel een continue doorstroming van personen, zoals in dierenparken of op markten, dan geldt er een norm voor het aantal bezoekers per vierkante meter. Sportwedstrijden, zowel amateur als professioneel vinden plaats zonder publiek.

Tot slot wordt op de website van de Rijksoverheid vermeld dat er een aantal uitzonderingen zijn op bovengenoemde maatregelen en dat veiligheidsregio's in enkele gevallen ontheffingen kunnen verlenen.³⁵

Minister De Jonge informeert tevens op **28 september** de Tweede Kamer over de nieuwe maatregelen die zijn genomen in het kader van de bestrijding van COVID-19. Hierin staat dat op enkele punten is afgeweken van het OMT-advies van eerder die dag. De minister geeft aan dat het kabinet in afwijking van het OMT-advies heeft gekozen voor een groepsgrootte van samenkomsten van 30 in plaats van 20 in binnenruimten, in verband met de eenduidigheid en herkenbaarheid van de maatregel uit het voorjaar. Verder zijn de door het OMT geadviseerde maatregelen zoals het regionaal instellen van een avond- en nachtklok, het adviseren van mondneusmaskergebruik op plaatsen waar de 1,5 meter niet haalbaar is, en het sluiten van douche- en kleedgelegenheden op sportfaciliteiten niet door het kabinet overgenomen. Dergelijke maatregelen houdt het kabinet achter de hand om eventueel in een latere fase toe te passen.³⁶

³⁵ Rijksoverheid.nl (2020, 28 september). *Aangescherpte maatregelen om de verspreiding van het virus terug te dringen* [nieuwsbericht].

³⁶ Minister van VWS (2020, 28 september). *Nadere informatie over de huidige epidemiologische situatie en de extra maatregelen die na overleg met de veiligheidsregio's worden genomen* [Kamerbrief] (#25295-587). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z17425&did=2020D37670

Op **29 september** geeft minister De Jonge een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's in lijn met de hierboven genoemde maatregelen. De veiligheidsregio's krijgen verder de mogelijkheid om in een beperkt aantal gevallen ontheffing te verlenen op het maximum van 30 personen per zelfstandige ruimte bij samenkomsten in gebouwen van groot belang voor de regio.³⁷

³⁷ Minister van VWS (2020, 28 september). *Aanwijzing miv 29 september* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

3. Oktober

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **2 oktober** bericht over het dringend advies (het is geen verplichting) tot het dragen van mondkapjes in publiek toegankelijke binnenruimtes zoals:

- winkels, musea, gemeentehuizen, stations, vliegvelden, parkeergarages, benzinestations;
- restaurants, cafés, theaters en concertzalen;
- bij de uitvoering van contactberoepen, zowel voor de dienstverlener als de klant.

Uitzonderingen worden gemaakt om bijvoorbeeld een medische reden en tijdens het uitoefenen van sport.³⁸

Op **12 oktober** brengt het OMT advies uit over aanvullende maatregelen. Naast het advies voor een tijdelijke verplichting voor het gebruik van mondkapjes, adviseert het OMT de volgende aanvullende maatregelen:

- Per huishouden 3 mensen per dag ontvangen.
- Samenscholingsverbod: maximaal 4 mensen in totaal.
- Horeca sluiten.
- Restaurants in hotels alleen open voor hotelgasten.
- Kwaliteitsrestaurants zonder caféfunctie kunnen openblijven.
- Verbieden van evenementen.
- Thuiswerken, tenzij.
- Stoppen van koopavonden.
- Outlets sluiten.
- Sport binnen boven de 18 jaar alleen individueel. Alleen regionale competitie, met uitzondering voor topsport en 'Papendal sporters'.
- Sluiten kleedkamers en kantines.
- Reizen in de herfstvakantie naar de hotspots ontraden, voor campings kijken naar de maatregelen uit maart.
- OV verder te ontmoedigen: alleen voor noodzakelijk reizen.
- Universiteit geven uitsluitend onderwijs op afstand.
- Contactberoepen; gebruik maken van mondneusmaskers of 'faceshields'.
- Doorstroomlocaties bezoekers verminderen zodat de 1,5 meter beter gehandhaafd kan worden. De horeca op pretparken dicht.
- Voor bioscopen en culturele instellingen geen uitzonderingen meer/schrappen van de ontheffing: ook daar maximaal 30 bezoekers.³⁹

Op **12 oktober** brengt het BAO een advies uit over het OMT-advies van eerder die dag. Het BAO steunt het advies van het OMT. Wel vraagt het BAO aandacht voor het juridisch kader ten aanzien van de voorgestelde verplichting tot het dragen van mondkapjes, en aandacht voor de handhaving van de samenscholingsmaatregel.⁴⁰

³⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 2 oktober). *Dringend advies tot dragen van mondkapjes* [nieuwsbericht].

³⁹ RIVM (2020, 13 oktober). *Advies n.a.v. 80e OMT* [brief aan VWS] (#2020D40614). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D40614&did=2020D40614>

⁴⁰ BAO (2020, 12 oktober). *Advies BAO 12 oktober* [intern document].

Op **13 oktober** vindt er een persconferentie plaats waarin minister-president Rutte en minister De Jonge nieuwe stevige maatregelen aankondigen die het begin zijn van wat de 'gedeeltelijke lockdown' wordt genoemd (zie ook de informatie hieronder).⁴¹

De volgende aanvullende maatregelen, die zullen ingaan op 14 oktober, worden op **13 oktober** gepubliceerd op de website van de Rijksoverheid:

Groepen:

- Thuis ontvangt u maximaal 3 personen per dag.
- In binnenruimtes geldt een maximum aantal personen van 30.
- Binnen (niet in de thuissituatie) en buiten bestaat een groep uit maximaal 4 personen van verschillende huishoudens.

Het dagelijks leven:

- Werk thuis, tenzij het echt niet anders kan.
- Draag vanaf 13 jaar een mondkapje in de publieke binnenruimtes en in het OV.
- In het voorgezet onderwijs, middelbaar beroepsonderwijs en hoger onderwijs draagt iedereen een mondkapje buiten de les.
- Alle eet- en drinkgelegenheden sluiten de deuren. Afhalen blijft wel mogelijk (voor uitzonderingen zie het bericht op de website van de Rijksoverheid).
- Winkels in de detailhandel sluiten uiterlijk om 20:00 uur. Koopavonden worden afgeschaft. Levensmiddelenwinkels mogen wel later openblijven.
- Tussen 20:00 uur – 07:00 uur wordt er geen alcohol meer verkocht.
- Het is niet toegestaan om tussen 20:00 uur en 07:00 uur alcohol op zak te hebben of te nuttigen in de openbare ruimte.
- Evenementen zijn verboden (voor uitzonderingen zie het bericht op de website van de Rijksoverheid).
- In de detailhandel worden afspraken gemaakt over strikte naleving van de protocollen. Als het te druk wordt, of de basisregels worden niet nageleefd kan (een deel van) een locatie gesloten worden. De handhaving wordt aangescherpt.
- Op zogenaamde doorstroomlocaties (bijvoorbeeld monumenten, bibliotheken en musea) geldt dat bezoek moet plaatsvinden op basis van een reservering per tijdvak met uitzondering van detailhandel en markten voor levensmiddelen.

Sporten is alleen nog beperkt mogelijk:

- Voor iedereen vanaf 18 jaar geldt dat sporten alleen mag op 1,5 meter afstand en alleen individueel of in teamverband met niet meer dan 4 personen. Wedstrijden zijn niet toegestaan (voor uitzonderingen zie het bericht op de website van de Rijksoverheid).
- Voor kinderen tot 18 jaar.
- Naast de sportkantines zijn ook douches en kleedkamers gesloten.

Reizen:

- Reis zo min mogelijk.
- Blijf zoveel mogelijk op je vakantieadres.
- Beperk het aantal uitstapjes en vermijd drukte.⁴²

⁴¹ Rijksoverheid.nl (2020, 13 oktober). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (13-10-2020)*.

⁴² Rijksoverheid.nl (2020, 13 oktober). *Gedeeltelijke lockdown om besmettingen terug te dringen [nieuwsbericht]*.

Minister De Jonge informeert tevens op **13 oktober** de Tweede Kamer over de nieuwe maatregelen die zijn genomen in het kader van de bestrijding van COVID-19. Hierin staat dat het kabinet het overgrote deel van de door het OMT geadviseerde maatregelen heeft overgenomen. Het kabinet wijkt op een aantal specifieke punten af. Zo kiest het kabinet voor strengere maatregelen rondom sportbeoefening, om op deze manier de reisbewegingen rondom sportcompetities zoveel mogelijk te beperken. Verder houdt het kabinet enkele geadviseerde aanvullende maatregelen achter de hand om eventueel in een latere fase toe te kunnen passen, zoals bijvoorbeeld het advies om alleen voor noodzakelijke reizen nog naar het buitenland te reizen.⁴³

Op **13 oktober** stemt de Tweede Kamer in met het voorstel voor de wet tijdelijke bepalingen in verband met maatregelen ter bestrijding van de epidemie van COVID-19 voor de langere termijn (Tijdelijke wet maatregelen COVID-19). Minister De Jonge verzoekt de Eerste Kamer dit wetsvoorstel waar mogelijk met spoed te behandelen. De reden voor dit verzoek is de wenselijkheid de maatregelen die getroffen moeten worden voor de bestrijding van de COVID-19-epidemie op zo kort mogelijke termijn van een optimale juridische basis te voorzien.⁴⁴

Op **14 oktober** geeft minister De Jonge een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's in lijn met de hierboven genoemde maatregelen. De mogelijkheid tot het kunnen verlenen van een ontheffing op het maximum van 30 personen per zelfstandige ruimte bij samenkomsten in gebouwen van groot belang voor de regio (uit de aanwijzing van 29 september), is komen te vervallen.⁴⁵

Op **26 oktober** dienen de Eerste Kamerleden Janssen (SP), Nicolaï (PvdD), Otten (Otten), Van Pareren (FvD), Van Rooijen (50PLUS) en De Vries (Otten) een motie in met betrekking tot de tijdelijke wet maatregelen COVID-19 (Twm). De Kamerleden overwegen dat in de wet grondrechten beperkende maatregelen worden mogelijk gemaakt en zijn van mening dat over verlenging van de wet bepalende zeggenschap aan de Staten-Generaal toekomt. Daarom verzoeken zij de regering dit op de kortst mogelijke termijn mogelijk te maken.⁴⁶

Op **26 oktober** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht over het opnieuw ingestelde inreisverbod voor reizigers met bestendig verblijf in Canada, Georgië en Tunesië en over het opheffen van het inreisverbod voor reizigers uit Singapore.⁴⁷

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **27 oktober** bericht dat beide Kamers hebben ingestemd met de 'Tijdelijke wet maatregelen COVID-19'. Deze tijdelijke wet

⁴³ Minister van VWS (2020, 13 oktober). *Stand van zaken brief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-656). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z18764&did=2020D40608

⁴⁴ Minister van VWS (2020, 13 oktober). *Kamerbrief verzoek spoedige behandeling tijdelijke wet maatregelen COVID-19*.

⁴⁵ Minister van VWS (2020, 14 oktober). *Aanwijzing miv 14 oktober* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

⁴⁶ Motie-Janssen c.s. (35.526, L). *Motie-Janssen (SP) c.s. over bepalende zeggenschap van de Staten-Generaal bij verlenging wet*.

⁴⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 26 oktober). *Nederland stelt inreisverbod voor Canada, Georgië en Tunesië weer in en het inreisverbod voor Singapore wordt opgeheven* [nieuwsbericht].

vervangt de huidige noodverordeningen (en hiermee de in deze tijdlijn aangehaalde aanwijzingen van de minister van VWS aan de veiligheidsregio's). Met de wet komen ministers De Jonge, Grapperhaus (minister van JenV) en Ollongren (minister van Binnenlandse Zaken [BZK]) tegemoet aan de wens van de Tweede Kamer en de Raad van State om de coronamaatregelen een structurele juridische grondslag te geven).⁴⁸ De wet zal ingaan op 1 december en heeft een looptijd van 3 maanden. Indien nodig kan de coronawet steeds 3 maanden worden verlengd.^{49 50}

Op **27 oktober** brengt het OMT advies uit over het effect van de huidige maatregelen. Hierover schrijft het OMT dat het effect nog onvoldoende kan worden vastgesteld en dat her-evaluatie van de meest recente data op korte termijn nodig is. Het is vanwege deze reden dat het OMT op dit moment nog geen nieuwe maatregelen adviseert.⁵¹

Het BAO geeft, ook op **27 oktober**, in reactie op het OMT-advies van eerder die dag aan dat het de mening van het OMT deelt dat het nu nog te vroeg is om nieuwe maatregelen te adviseren.⁵²

Tevens op **27 oktober** vindt er een persmoment plaats door minister-president Rutte en minister De Jonge (dit persmoment is geen formele persconferentie maar een 'kort oplooptje' op Algemene Zaken). De minister-president geeft in zijn statement aan dat nog niet voldoende duidelijk is of de gedeeltelijke lockdown, die twee weken daarvoor is ingegaan, het nodige effect heeft gehad. Daarom wordt aangekondigd dat de gedeeltelijke lockdown wordt verlengd. Minister-president Rutte doet verder de volgende uitspraak: "*alle scenario's liggen op tafel en worden nu doorgerekend, tot en met een volledige lockdown*".⁵³

In de stand-van-zaken-Kamerbrief aangaande COVID-19, eveneens op **27 oktober**, laat minister De Jonge weten dat de recentste adviezen van het OMT en BAO zijn opgevolgd door de lockdown te verlengen en nog geen verdere maatregelen in te voeren.⁵⁴

⁴⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 27 oktober). *Eerste Kamer stemt in met tijdelijke coronawet* [nieuwsbericht].

⁴⁹ Rijksoverheid.nl (website-informatie). *Coronawet vervangt noodverordeningen* [informatie voor het laatst geraadpleegd op 7 oktober 2021].

⁵⁰ De 'Tijdelijke wet maatregelen COVID-19' is op het moment van schrijven (september 2021) voor de derde keer verlengd.

⁵¹ RIVM (2020, 27 oktober). *Advies n.a.v. 82e OMT* [brief aan VWS] (#2020D42596). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D42596&did=2020D42596>

⁵² BAO (2020, 27 oktober). *Advies BAO 27 oktober* [intern document].

⁵³ Rijksoverheid.nl (2020, 27 oktober). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (27-10-2020)*.

⁵⁴ Minister van VWS (2020, 27 oktober). *Stand van zakenbrief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-659). URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z19797&did=2020D42594

4. November

Op **3 november** adviseert het OMT om de maatregelen verder aan te scherpen voor een periode van 2 weken en landelijk uitgevoerd (volgens het OMT een "*aanscherping van de maatregelen volgens de escalatieladder*" - zie de tijdlĳn '*Crisisbeheersing*' voor meer informatie over de escalatieladder/Routekaart). Het OMT adviseert als volgt: het terugbrengen van het aantal contacten thuis, de groepsgrootte buiten inperken van 4 naar 2, het sluiten van een aantal doorstroomlocaties, en het stoppen van de groepslessen in sportscholen. Verder noemt het OMT dat het sluiten van scholen en digitaliseren van de lessen een oplossing is die in ogenschouw genomen moet worden, maar vooral als een soort van noodrem.⁵⁵

Verder op **3 november** adviseert het BAO om het advies van het OMT van eerder die dag op te volgen.⁵⁶

Ook op **3 november** kondigen minister-president Rutte en minister De Jonge in een persconferentie aangescherpte maatregelen aan. Deze extra maatregelen zijn een verzwaring van de reeds geldende gedeeltelijke lockdown en gaan de volgende dag in om 22:00 uur. De verzwaring geldt voor twee weken en het is de bedoeling dat na die twee weken weer zal worden teruggedaan naar de maatregelen die sinds 14 oktober gelden (zie ook de informatie hieronder).⁵⁷

Tevens op **3 november** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht over de aangescherpte maatregelen. De verzwaring van de maatregelen is als volgt: ten eerste het algemene advies om zoveel mogelijk thuis te blijven en niet-noodzakelijke reizen te vermijden (ook: reis tot half januari niet naar het buitenland, tenzij het echt noodzakelijk is). Daarnaast gaat de maximale groepsgrootte voor buiten van 4 naar 2 personen en voor binnen wordt het dringende advies om maximaal twee gasten te ontvangen. Ten derde worden alle publiek toegankelijke gebouwen en doorstroomlocaties voor twee weken gesloten. Met betrekking tot sport worden groepslessen verboden. Verder wordt er een maximum gesteld op het aantal aanwezigen bij huwelijksvoltrekkingen (20 personen) en uitvaarten (30 personen). Het maximum aantal aanwezigen bij uitvaarten is de enige maatregel die pas geldt vanaf 9 november.⁵⁸

Op **4 november** geeft minister De Jonge een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's in lijn met de hierboven genoemde aangescherpte maatregelen.⁵⁹

Minister De Jonge informeert ook op **4 november** de Tweede Kamer over de aangescherpte maatregelen. Hieruit blijkt dat de hierboven genoemde OMT-adviezen van 3 november volledig zijn opgevolgd. Los van het recente OMT-advies heeft het kabinet

⁵⁵ RIVM (2020, 3 november). *Advies n.a.v. 83e en 84e OMT* [brief aan VWS] (#2020D43924). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D43924&did=2020D43924>

⁵⁶ BAO (2020, 3 november). *Advies BAO 3 november* [intern document].

⁵⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 3 november). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (3 november 2020)*.

⁵⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 3 november). *Tijdelijke verzwaring van de gedeeltelijke lockdown* [nieuwsbericht].

⁵⁹ Minister van VWS (2020, 4 november). *Aanwijzing miv 4 november* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

verder besloten om het reisadvies en het aantal aanwezigen bij huwelijksvoltrekkingen en uitvaarten verder aan te scherpen (*zie ook de informatie hierboven*).⁶⁰

Minister De Jonge stuurt op **6 november** een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's met aan aantal aanpassingen op de aanwijzing van 4 november (naar aanleiding van het debat in de Tweede Kamer aangaande de aangescherpte maatregelen). Zo is het sluiten van alle publiek toegankelijke gebouwen toch niet geheel van toepassing op onder andere buurthuizen en bibliotheken (welke toch open kunnen voor bepaalde activiteiten voor bijvoorbeeld kwetsbare groepen).⁶¹

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **13 november** bericht dat het verkopen en afsteken van vuurwerk de komende jaarwisseling eenmalig wordt verboden.⁶²

Op **16 november** adviseert het OMT dat er, na twee weken aanscherping, teruggegaan kan worden naar de maatregelen die golden vanaf 14 oktober (zonder dat de maatregelen van 14 oktober hoeven te worden aangescherpt).⁶³

In het BAO-advies van later die dag, ook op **16 november**, wordt niet expliciet genoemd of men het OMT-advies van eerder die dag ondersteunt (in het BAO-advies staan geen argumenten tegen het OMT-advies om terug te gaan naar de maatregelen zoals die golden per 14 oktober).⁶⁴

Op **17 november** geven minister-president Rutte en minister De Jonge in een persconferentie aan dat de verzwaarde maatregelen de volgende week zullen gaan aflopen en dat er zal worden teruggegaan naar de gedeeltelijke lockdown die sinds 14 oktober gold.⁶⁵

Ook op de website van de Rijksoverheid wordt op **17 november** bericht dat wordt teruggegaan naar de maatregelen zoals die golden per 14 oktober.⁶⁶

Tevens op **17 november** informeert minister De Jonge de Tweede Kamer over het maatregelenpakket welke vanaf nu (opnieuw) geldt. In de Kamerbrief wordt verder genoemd dat bij de uitwerking van de 14 oktober-maatregelen en de ervaringen bij de invoering van dit pakket is gebleken dat deze maatregelen op een aantal punten moesten worden verduidelijkt of verbeterd. Dit heeft ertoe geleid dat de genoemde uitzonderingen

⁶⁰ Minister van VWS (2020, 4 november). *Nadere informatie over de huidige epidemiologische situatie en de extra maatregelen die na overleg met de veiligheidsregio's worden genomen* [Kamerbrief] (#25295-688). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z20454&did=2020D43923

⁶¹ Minister van VWS (2020, 6 november). *Aanwijzing miv 6 november* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

⁶² Rijksoverheid.nl (2020, 13 november). *Vuurwerkverbod tijdens de aankomende jaarwisseling* [nieuwsbericht].

⁶³ RIVM (2020, 16 november). *Advies n.a.v. 87e OMT* [brief aan VWS] (#2020D46577). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D46577&did=2020D46577>

⁶⁴ BAO (2020, 16 november). *Advies BAO 16 november* [intern document].

⁶⁵ Rijksoverheid.nl (2020, 17 november). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (17 november 2020)*.

⁶⁶ Rijksoverheid.nl (2020, 17 november). *Gedeeltelijke lockdown gaat verder* [nieuwsbericht].

op de algehele sluiting van eet- en drinkgelegenheden zijn uitgebreid (als uitzondering toegevoegd zijn: de eet- en drinkfunctie in zorginstellingen, de afhaalfunctie in pret- en dierenparken, locaties waar een uitvaartplechtigheid plaatsvindt anders dan bij uitvaartcentra, en locaties waar besloten en georganiseerde dagbesteding plaatsvindt).⁶⁷

Minister De Jonge stuurt op **18 november** een aanwijzing aan de voorzitters van de veiligheidsregio's met de informatie dat de aanwijzingen van 4 november en 6 november vervallen (omdat teruggedaan wordt naar het maatregelenpakket van 14 oktober). Daarnaast worden er enkele uitzonderingen op de eerder geschetste maatregelen van 14 oktober toegevoegd en worden enkele uitzonderingen verduidelijkt (*een aantal hiervan worden genoemd in de alinea hierboven*). De belangrijkste wijziging is dat er bij uitvaarten in totaal maximaal 100 personen aanwezig mogen zijn.⁶⁸

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **19 november** bericht dat het dragen van een mondkapje vanaf 1 december verplicht wordt in onder andere winkels, musea en theaters. Ook in het onderwijs (met uitzondering van de basisschool) moeten mensen dan een mondkapje gaan dragen. Voor contactberoepen geldt de regel zowel voor de klant als de professional. In het openbaar vervoer was een mondkapje al verplicht, maar voortaan is dit ook het geval in treinstations en bij bus- en tramhaltes. De mondkapjesplicht geldt voor iedereen van 13 jaar en ouder. De verplichting tot het dragen van een mondkapje geldt niet voor mensen die vanwege een beperking of ziekte geen mondkapje kunnen dragen of opzetten.⁶⁹

Minister De Jonge stuurt ook op **19 november** een brief naar de Tweede Kamer betreffende 'de regeling aanvullende mondkapjes-verplichtingen COVID-19'.⁷⁰ De informatie uit deze regeling is overeenkomstig de informatie genoemd in de alinea hierboven.⁷¹

Op **23 november** adviseert het OMT dat de situatie rondom COVID-19 te instabiel is om per half december versoepelingen van de maatregelen voor te stellen.⁷²

Op dezelfde dag, **23 november**, stelt het BAO dat het zich kan vinden in het OMT-advies van eerder die dag.⁷³

⁶⁷ Minister van VWS (2020, 17 november). *Stand van zakenbrief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-713). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z21866&did=2020D46575>

⁶⁸ Minister van VWS (2020, 18 november). *Aanwijzing miv 18 november* [brief aan de voorzitters van de veiligheidsregio's].

⁶⁹ Rijksoverheid.nl (2020, 19 november). *Mondkapje verplicht vanaf 1 december* [nieuwsbericht].

⁷⁰ Minister van VWS (2020, 19 november). *Regelingen ter uitvoering van de Tijdelijke wet maatregelen covid-19* [Kamerbrief] (#25295-744). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z22100&did=2020D47053

⁷¹ Minister van VWS (2020, 19 november). *Regeling aanvullende mondkapjesverplichtingen covid-19* [bijlage bij Kamerbrief] (#2020D47057). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D47057&did=2020D47057>

⁷² RIVM (2020, 23 november). *Advies n.a.v. 88e OMT* [brief aan VWS] (#2020D47970). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D47970&did=2020D47970>

⁷³ BAO (2020, 23 november). *Advies BAO 23 november* [intern document].

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **26 november** bericht dat het vanaf 1 december voor bepaalde groepen (mensen van wie uit bron- en contactonderzoek of de CoronaMelder-app is gebleken dat zij in contact zijn geweest met een besmet persoon) mogelijk is om zonder klachten te testen op het Coronavirus.⁷⁴

⁷⁴ Rijksoverheid.nl (2020, 23 november). *Testen op corona vanaf 1 december voor bepaalde groepen ook mogelijk zonder klachten* [nieuwsbericht].

5. December

Op **1 december** treedt de tijdelijke wet maatregelen COVID-19 in werking.⁷⁵

Op **1 december** stuurt minister De Jonge een brief naar de Eerste Kamer inzake de reactie op de motie⁷⁶ van Kamerleden Janssen c.s.. Een voorziening zoals in deze motie wordt onderzocht, heeft grote implicaties, zowel maatschappelijk als staatsrechtelijk. De regering acht het van belang dat de verschillende modaliteiten via een zorgvuldig en ordentelijk proces kunnen worden gewogen. De minister streeft ernaar om voor het kerstreces een overzicht van deze modaliteiten aan de beide Kamers der Staten-Generaal toe te zenden.⁷⁷

Het OMT adviseert op **7 december** dat het huidige epidemiologische beeld wederom geen aanleiding geeft tot versoepeling van de maatregelen. Als er toch gekozen wordt om te versoepelen is het OMT van mening dat het de voorkeur heeft om de mogelijkheid om thuis bezoeken te ontvangen te verruimen van 3 naar maximaal 6 personen, gedurende de kerstdagen en/of oudejaarsavond.⁷⁸

Tevens op **7 december** wordt er door het BAO geadviseerd over het OMT-advies van eerder die dag: het BAO herkent het door het OMT geschetste beeld dat het huidige epidemiologische beeld geen aanleiding geeft tot versoepeling van de maatregelen. Hoewel volgens het BAO het voor de samenleving belangrijk is om perspectief te hebben, is het ook belangrijk dat het beleid eenduidig en helder is; *"Nu versoepelen en dan later weer moeten verzwaren, kan van invloed zijn op de mentale gezondheid"*.⁷⁹

Op **8 december** laten minister-president Rutte en minister De Jonge in een persconferentie weten dat Nederland op een 'tweesprong' staat: de cijfers kunnen óf de goede kant op gaan óf blijven stijgen en dan is het mogelijk dat er voor de Kerst strengere maatregelen afgekondigd moeten worden. Daarom is het van belang dat het huidige maatregelenpakket van kracht blijft en de huidige gedeeltelijke lockdown wordt verlengd.⁸⁰

In navolging van de persconferentie wordt, ook op **8 december**, op de website van de Rijksoverheid bericht dat de gedeeltelijke lockdown van kracht blijft en tevens geldt tijdens de feestdagen. Verder wordt in het bericht vermeld dat topsporters in topsportcompetities vanaf 17 december weer mogen trainen en wedstrijden spelen (voetballers in de Eredivisie en Eerste divisie en topsporters met een status op aangewezen topsportlocaties mochten al trainen en wedstrijden spelen). Tijdens het sporten geldt de afstandsmaatregel niet en

⁷⁵ Rijksoverheid.nl (2020, 1 december). *Tijdelijke Wet Maatregelen COVID-19*.

⁷⁶ Motie-Janssen c.s. (35.526, L). *Motie-Janssen (SP) c.s. over bepalende zeggenschap van de Staten-Generaal bij verlenging wet*.

⁷⁷ Minister van VWS (2020, 1 december). *Kamerbrief over zeggenschap Staten-Generaal bij verlenging Tijdelijke wet maatregelen COVID-19*.

⁷⁸ RIVM (2020, 7 december). *Advies n.a.v. 90e OMT* [brief aan VWS] (#2020D51022). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D51022&did=2020D51022>

⁷⁹ BAO (2020, 7 december). *Advies BAO 7 december concept* [intern document].

⁸⁰ Rijksoverheid.nl (2020, 8 december). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (8 december 2020)*.

zij mogen in dit uitzonderlijke geval ook met meer dan 4 personen sporten en met meer dan 30 personen in één ruimte zijn.⁸¹

Minister De Jonge laat ook in de stand-van-zaken-Kamerbrief van **8 december** weten dat de recentste adviezen van het OMT en BAO zijn overgenomen door de lockdown te verlengen en het huidige maatregelenpakket te handhaven. Daarnaast wordt in de Kamerbrief genoemd dat, zoals ook al genoemd in de alinea hierboven, topsporters in topsportcompetities vanaf 17 december weer mogen trainen en wedstrijden spelen.⁸²

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **10 december** bericht dat vanaf 15 december de regel van kracht gaat dat het hebben van een negatieve testverklaring verplicht is voor reizigers uit landen buiten de EU/Schengen die geen EU- of Schengennationaliteit hebben.⁸³

Op **14 december** brengt het OMT een advies uit waarin het stelt *"dat het van groot belang is om een duidelijk signaal te geven dat het momenteel niet goed gaat en dat we, zonder aanvullende maatregelen, afstevenen op een belangrijke verdere toename van SARS-CoV-2-geïnfecteerde personen tot een aantal dat hoger kan zijn dan het aantal in maart jl."*. Daarom adviseert het OMT om zo spoedig mogelijk de huidige maatregelen uit te breiden *"conform de routekaart tot het hoogste niveau"* (vanwege de grote opsomming aan mogelijk te nemen maatregelen worden deze niet hier weergegeven maar wordt verwezen naar de maatregelen die staan op de Routekaart⁸⁴ waaraan het OMT refereert).⁸⁵

In het BAO-advies van dezelfde dag, ook op **14 december**, wordt genoemd dat het BAO zich kan vinden in het OMT-advies van eerder die dag. Het BAO vraagt aanvullend om aandacht voor de centrale voorzieningen op vakantieparken en in hotels.⁸⁶

Verder op **14 december** spreekt minister-president Rutte het land toe over het Coronavirus en de strenge lockdown die vanaf de volgende dag in zal gaan. Dit doet de minister-president door middel van een televisietoespraak vanuit het Torentje. De belangrijkste mededeling die gedaan wordt is dat Nederland voor een periode van in ieder geval 5 weken in lockdown gaat. Dit omdat het Coronavirus nog sneller om zich heen blijkt te grijpen dan waar in de persconferentie van de week daarvoor rekening mee gehouden werd. Verder bespreekt de minister-president de maatregelen die vanaf de dag daarop zullen gelden (zie ook de informatie hieronder).⁸⁷

⁸¹ Rijksoverheid.nl (2020, 8 december). *Gedeeltelijke lockdown ook tijdens feestdagen* [nieuwsbericht].

⁸² Minister van VWS (2020, 8 december). *Stand van zakenbrief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-771). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2020Z24312&did=2020D51019>

⁸³ Rijksoverheid.nl (2020, 10 december). *Verplichting voor negatief testresultaat bij reizen naar Nederland* [nieuwsbericht].

⁸⁴ VWS (2020, 13 oktober). *Routekaart coronamaatregelen* [publieksversie van 13 oktober 2020] (#2020D40617). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D40617&did=2020D40617>

⁸⁵ RIVM (2020, 14 december). *Advies n.a.v. 91e OMT* [brief aan VWS] (#2020D52335). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D52335&did=2020D52335>

⁸⁶ BAO (2020, 14 december). *Advies BAO 14 december* [intern document].

⁸⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 14 december). *TV-toespraak van minister-president Mark Rutte over de lockdown* [letterlijk gesproken tekst].

Tevens op **14 december** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht dat Nederland vanaf dinsdag 15 december tot en met ten minste 19 januari in de strengste lockdown tot nu toe gaat, met de volgende geldende maatregelen:

Regels voor het dagelijks leven:

- Blijf zoveel mogelijk thuis. Ook tijdens de feestdagen.
- Werk thuis. Ga alleen naar het werk als het moet.
- Buiten mogen maximaal 2 personen samen zijn. Of alle mensen die bij 1 huishouden horen. Kinderen tot en met 12 jaar tellen niet mee.
- Ontvang thuis maximaal 2 personen. Kinderen tot en met 12 jaar tellen niet mee.
- Op 24, 25 en 26 december mag u thuis maximaal 3 personen ontvangen.

Regels voor winkels en uitgaan:

- Theaters en bioscopen zijn dicht.
- Kappers, schoonheidsspecialisten, tattooshops, nagelstudio's en seksinrichtingen zijn dicht.
- Sauna's en casino's zijn dicht.
- Hotels zijn open om te overnachten. De restaurants in hotels zijn dicht.
- De meeste winkels zijn dicht. Supermarkten zijn open. Ook de bakker, de slager en andere winkels voor eten en drinken zijn open.
- Drogisterijen, apotheken, opticiens, audiciens en winkels voor reparatie en onderhoud mogen ook openblijven.
- Doe-het-zelfzaken zijn open voor afhaal.
- Plekken waar u pakketten kunt ophalen en versturen mogen openblijven.
- Banken blijven open.
- Overheidsorganisaties blijven open.
- Bibliotheken blijven open om boeken af te halen.

Regels voor sporten:

- Buiten sporten mag met maximaal 2 personen (exclusief trainer). Groepslessen buiten mogen niet.
- In binnenruimtes sporten mag niet. Sportscholen zijn dicht.
- Wedstrijden zijn verboden.
- Topsporters en sporters in topcompetities mogen trainen en wedstrijden spelen.
- Sporten voor iedereen vanaf 18 jaar en ouder mag alleen als onderling 1,5 meter afstand te houden is.
- Kinderen tot en met 17 jaar mogen buiten wel in grotere teams sporten. Of buiten wedstrijden spelen met teams van hun eigen club.
- Publiek bij sport is niet toegestaan.
- Sportkantines, kleedkamers en douches zijn dicht.

Regels voor reizen:

- Reis alleen met het openbaar vervoer als het nodig is.
- Reis niet naar het buitenland en boek geen reis naar het buitenland.

Regels voor scholen en kinderopvang:

- Scholen geven tot en met 17 januari les op afstand. Er zijn uitzonderingen voor kwetsbare leerlingen. Praktijkonderwijs mag op school doorgaan. Examens gaan door en lessen voor examenleerlingen gaan door.

- Kinderopvang en buitenschoolse opvang zijn dicht.^{88 89}

Wederom op **14 december** informeert minister De Jonge de Tweede Kamer over het aangepaste maatregelenpakket. Hieruit blijkt dat de adviezen van het OMT en het BAO (van eerder die dag) om over te gaan tot strenge maatregelen (conform de Routekaart) opvolging hebben gekregen.⁹⁰

Als laatste voor de datum van **14 december** wordt op de website van de Rijksoverheid vermeld dat het dringende advies van het kabinet om niet naar het buitenland te reizen, tenzij strikt noodzakelijk, is verlengd tot half maart.⁹¹

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **20 december** bericht dat er vanaf die dag een vliegverbod in werking treedt voor luchtverkeer met passagiers vanuit het Verenigd Koninkrijk. Tevens worden alle rederijen verboden om met schepen met passagiers vanuit het Verenigd Koninkrijk aan te meren in de Nederlandse havens. Dit om het risico op verspreiding van de Deltavariant van het COVID-19-virus in Nederland tegen te gaan.^{92 93}

Op **21 december** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht dat er per direct een vliegverbod wordt ingesteld voor passagiersvluchten uit Zuid-Afrika, om het risico op verspreiding van de Bètavariant van het COVID-19-virus in Nederland te beperken.⁹⁴

Op **21 december** wordt ook op de website van de Rijksoverheid vermeld dat Nederland vanaf 28 december het inreisverbod voor reizigers met bestendig verblijf in Uruguay opnieuw instelt.⁹⁵

Op **22 december** wordt op de website van de Rijksoverheid vermeld dat per 23 december het vliegverbod op passagiersvluchten uit Zuid-Afrika en het vlieg- en aanmeerverbod voor reizigers uit het Verenigd Koninkrijk komen te vervallen. Het kabinet heeft besloten dat in plaats daarvan alle passagiers vóór aanvang van de reis moeten beschikken over een recente negatieve PCR-testverklaring.⁹⁶

⁸⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 14 december). *Lockdown om contacten tot een minimum te beperken* [nieuwsbericht].

⁸⁹ Rijksoverheid.nl (2020, 14 december). *Toespraak coronavirus 14 december: lockdown tot en met 19 januari* [nieuwsbericht over de toespraak].

⁹⁰ Minister van VWS (2020, 14 december). *Coronamaatregelen 14 december 2020* [Kamerbrief] (#25295-800). URL:

https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z24926&did=2020D52333

⁹¹ Rijksoverheid.nl (2020, 14 december). *Reis tot zeker half maart niet naar het buitenland tenzij strikt noodzakelijk* [nieuwsbericht].

⁹² Rijksoverheid.nl (2020, 20 december). *Vliegverbod Verenigd Koninkrijk* [nieuwsbericht].

⁹³ Rijksoverheid.nl (2020, 20 december). *Passagiers ferry's geen toegang tot Nederlandse havens* [nieuwsbericht].

⁹⁴ Rijksoverheid.nl (2020, 21 december). *Per direct vliegverbod Zuid-Afrika* [nieuwsbericht].

⁹⁵ Rijksoverheid.nl (2020, 21 december). *Nederland stelt inreisverbod voor Uruguay weer in* [nieuwsbericht].

⁹⁶ Rijksoverheid.nl (2020, 22 december). *Verplichte negatieve testverklaring voor reizigers uit het Verenigd Koninkrijk en Zuid-Afrika* [nieuwsbericht].

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **23 december** geschreven dat vanaf 29 december voor alle internationale vliegreizen naar Nederland de verplichting geldt dat alle passagiers een negatieve PCR-testverklaring dienen te overleggen.⁹⁷

Op **24 december** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht dat het kabinet heeft besloten om de hierboven genoemde negatieve testverplichting (voor vliegreizigers) ook verplicht te stellen voor reizigers die met internationale bussen, treinen en schepen naar Nederland komen.⁹⁸

Op **24 december** geeft minister De Jonge aan dat als gevolg van de vele werkzaamheden op het terrein van de COVID-regelgeving in de afgelopen weken, het niet gelukt is om het overzicht van de modaliteiten voor het kerstreces op te sturen naar de beide Kamers der Staten-Generaal.^{99 100}

Op **30 december** stelt het OMT (in reactie op de vraag van de Tweede Kamer of het basisonderwijs en de kinderopvang eerder fysiek weer kunnen worden geopend) dat het geen positief advies kan geven over het eventueel eerder dan in de week van 18 januari 2021 openen van de kinderopvang en het primair onderwijs. Verder adviseert het OMT om het testbeleid van kinderen onder de 12 jaar gelijk te stellen aan dat van kinderen boven de 12 jaar.¹⁰¹

Tevens op **30 december**, onderschrijft het BAO het OMT-advies van eerder die dag om het primair onderwijs en de kinderopvang niet eerder te openen.¹⁰²

Op **31 december** informeert minister De Jonge de Tweede Kamer over het OMT-advies van 30 december. Naast de informatie dat het kabinet op basis van het advies heeft besloten dat het niet mogelijk is het primair onderwijs en de kinderopvang eerder te heropenen, staat in de Kamerbrief dat het kabinet ook het OMT-advies overneemt om het testbeleid van kinderen tot en met 12 jaar gelijk te stellen met dat van kinderen ouder dan 12 jaar.¹⁰³

⁹⁷ Rijksoverheid.nl (2020, 23 december). *Negatieve testverklaring verplicht voor alle internationale vliegreizen naar Nederland* [nieuwsbericht].

⁹⁸ Rijksoverheid.nl (2020, 24 december). *Negatieve PCR-testverklaring ook verplicht in internationale bus en trein en op schepen* [nieuwsbericht].

⁹⁹ Minister van VWS (2020, 24 december). *Kamerbrief over reactie status van de motie-Janssen c.s. over zeggenschap verlenging Tijdelijke wet maatregelen Covid-19*.

¹⁰⁰ Zie 1 december 2020.

¹⁰¹ RIVM (2020, 31 december). *Advies n.a.v. 94^e OMT* [brief aan VWS] (#2020D54437). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2020D54437&did=2020D54437>

¹⁰² BAO (2020, 30 december). *Advies BAO 30 december* [intern document].

¹⁰³ Minister van VWS (2020, 31 december). *94^e OMT advies en kabinetsreactie* [Kamerbrief] (#25295-850). URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2020Z25897&did=2020D54436

6. Januari

Het OMT brengt op **11 januari (2021)** het advies uit dat er geen ruimte is voor versoepelingen van het huidige maatregelenpakket gezien de huidige epidemiologische situatie en de introductie van nieuwe virusvarianten. Het OMT stelt de situatie over twee weken opnieuw te beoordelen. In het verlengde hiervan adviseert het OMT om de afweging met betrekking tot de heropening van scholen en de kinderopvang eveneens uit te stellen met ten minste twee weken. Het OMT adviseert verder om gerichte aanvullende maatregelen te overwegen om samenscholing van jongeren verder tegen te gaan. Het OMT noemt dat dit eventueel zou kunnen door het instellen van een avondklok.¹⁰⁴

Tevens op **11 januari** onderschrijft het BAO het OMT-advies van eerder die dag. Wel pleit het BAO voor het snel openen van het primair onderwijs.¹⁰⁵

Op **12 januari** vindt er een persconferentie plaats waarin minister-president Rutte en minister De Jonge laten weten dat het kabinet besloten heeft om de huidige strenge lockdown voort te zetten tot en met ten minste 9 februari. Daarnaast laat de minister-president weten dat het kabinet kijkt of basisscholen en de kinderopvang al eerder open kunnen.¹⁰⁶

Ook op de website van de Rijksoverheid wordt op **12 januari** bericht dat het kabinet heeft besloten dat Nederland tot en met ten minste 9 februari in lockdown blijft. Ook wordt gemeld dat de scholen langer dicht blijven en dat het kabinet volgende week bekijkt of er toch ruimte is om dit besluit te heroverwegen voor de basisscholen. Verder wordt op de website gemeld dat het kabinet het OMT vraagt om de nut en noodzaak van eventuele verzwarende maatregelen, zoals een avondklok, te onderzoeken.^{107 108}

Minister De Jonge stuurt op **13 januari** een stand-van-zaken-Kamerbrief aangaande COVID-19 naar de Tweede Kamer. In deze brief staat dat het kabinet het advies van het OMT van eerder die dag ten aanzien van het verlengen van de huidige lockdown heeft overgenomen. Ook staat in de Kamerbrief dat het kabinet de invoering van een avondklok overweegt.¹⁰⁹

Op **13 januari** wordt op de website van de Rijksoverheid gemeld dat het kabinet binnen enkele dagen een sneltest verplicht stelt voor reizigers uit het Verenigd Koninkrijk, Ierland

¹⁰⁴ RIVM (2021, 11 januari). *Advies n.a.v. 95^e OMT* [brief aan VWS] (#2021D01250). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D01250&did=2021D01250>

¹⁰⁵ BAO (2021, 11 januari). *Advies BAO 11 januari 2021* [intern document].

¹⁰⁶ Rijksoverheid.nl (2021, 12 januari). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (12 januari 2021)*.

¹⁰⁷ Rijksoverheid.nl (2021, 12 januari). *Nederland blijft tot en met ten minste 9 februari in lockdown* [nieuwsbericht].

¹⁰⁸ Rijksoverheid.nl (2021, 12 januari). *Scholen langer dicht* [nieuwsbericht].

¹⁰⁹ Minister van VWS (2021, 13 januari). *Stand van zakenbrief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-874). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z00430&did=2021D01249>

en Zuid-Afrika die per vliegtuig en veerboot naar Nederland komen. De sneltest komt bovenop de nu al verplichte PCR-test.¹¹⁰

In navolging op de informatie hierboven (zie '12 januari') adviseert het OMT op **16 januari** om het primair onderwijs en de kinderopvang niet eerder te openen omdat er onvoldoende informatie beschikbaar is om hier positief in te kunnen adviseren (het OMT stelt daarom een 'conservatieve' houding aan te nemen).¹¹¹

Het BAO onderschrijft, tevens op **16 januari**, het OMT-advies van eerder die dag.¹¹²

Op **17 januari** informeert demissionair minister De Jonge, mede namens de minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs, de Tweede Kamer dat het kabinet heeft besloten om basisscholen en de kinderopvang in ieder geval niet eerder dan 8 februari te openen.¹¹³

Op **19 januari** adviseert het OMT om een avondklok in te voeren om het effect van de huidige lockdown te maximaliseren. Verder adviseert het OMT:

- om het aantal bezoekers dat mensen thuis mogen ontvangen terug te brengen van 2 naar 1;
- om het aantal keren dat men thuis bezoek mag ontvangen of zelf op bezoek mag gaan te beperken tot eenmaal per dag;
- om bij groepsvervoer van personen uit risicogroepen het aantal personen per taxi of taxibus te beperken tot 1 persoon per bank/ rij stoelen;
- om het aantal mensen op een begrafenis of crematie te beperken tot maximaal 50 personen;
- en dat personen die naar Nederland reizen, naast de reeds verplichte PCR-test, ook een negatieve testuitslag van een sneltest dienen te overleggen.¹¹⁴

Het BAO onderschrijft, ook op **19 januari**, het OMT-advies van eerder op de dag.¹¹⁵

In de persconferentie van **20 januari** informeren demissionair minister-president Rutte en demissionair minister De Jonge het land over het voornemen om zo snel mogelijk een avondklok in te voeren. Ook worden andere aangescherpte maatregelen aangekondigd overeenkomstig het hierboven beschreven OMT-advies van 19 januari (zie ook de informatie hieronder).¹¹⁶

In navolging op de persconferentie wordt, ook op **20 januari**, op de website van de Rijksoverheid bericht dat de lockdown verder wordt aanscherpt in lijn met de (hierboven

¹¹⁰ Rijksoverheid.nl (2021, 13 januari). *Verplichte sneltest voor reizigers uit VK, Ierland en Zuid-Afrika* [nieuwsbericht].

¹¹¹ RIVM (2021, 16 januari). *Advies deel 1 n.a.v. 96e OMT* [brief aan VWS] (#2021D02017). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D02017&did=2021D02017>

¹¹² BAO (2021, 16 januari). *Advies BAO 16 januari 2021* [intern document].

¹¹³ Minister van VWS (2021, 17 januari). *96e OMT advies over o.a. de openstelling van het primair onderwijs en kinderopvang en kabinetsreactie* [Kamerbrief] (#25295-909). URL: https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2021Z00794&did=2021D02016

¹¹⁴ RIVM (2021, 19 januari). *Advies n.a.v. 96e OMT (deel 2)* [brief aan VWS] (#2021D02518). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D02518&did=2021D02518>

¹¹⁵ BAO (2021, 19 januari). *Advies BAO 19 januari 2021* [intern document].

¹¹⁶ Rijksoverheid.nl (2021, 20 januari). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (20 januari 2021)*.

genoemde) adviezen van het OMT. Met betrekking tot de avondklok wordt in het bericht geschreven over het voornemen van het kabinet om binnen enkele dagen na instemming van de Tweede Kamer in heel Nederland een avondklok in te voeren. Het is dan de bedoeling dat iedereen van 20.30 uur 's avonds tot 04.30 uur 's ochtends binnen blijft. Naar buiten gaan is uitsluitend toegestaan:

- In geval van een calamiteit.
- Als u van uw werkgever voor werk naar buiten moet.
- Als u naar het buitenland reist of terugkeert naar Nederland.
- Als u onderweg bent in verband met een uitvaart.
- Als u onderweg bent in verband met een oproep van een rechter, officier van justitie of bezwaar- of beroepschiffenzitting en dit kunt aantonen.
- Als u een aangelijnde hond uitlaat (dit doet u in uw eentje).

Als het noodzakelijk is om naar buiten te gaan, moeten mensen een verklaring meenemen (enkele uitzonderingen daargelaten).¹¹⁷

Op **20 januari** informeert demissionair minister De Jonge de Tweede Kamer dat het kabinet het OMT-advies van 19 januari heeft overgenomen.¹¹⁸

Op **21 januari** wordt op de website van de Rijksoverheid bericht dat vanaf 23 januari voor heel Nederland een avondklok geldt. De Tweede Kamer heeft hier eerder die dag mee ingestemd. Afwijkend van de informatie hierboven gaat de avondklok niet in om 20.30 uur maar om 21.00 uur (dit is de uitkomst van het Kamerdebat - en een motie van D66 - aangaande de avondklok). De avondklok loopt af op 10 februari.¹¹⁹

Op **23 januari** stelt het demissionair kabinet een vliegverbod in voor landen waarin gevaarlijke virusvarianten voorkomen: het Verenigd Koninkrijk, Zuid-Afrika, Dominicaanse Republiek, Brazilië, Argentinië, Bolivia, Kaapverdië, Chili, Colombia, Ecuador, Frans-Guyana, Guyana, Panama, Paraguay, Peru, Suriname, Uruguay en Venezuela.¹²⁰

Op **28 januari** stuurt demissionair minister De Jonge een brief naar de Eerste Kamer inzake een overzicht met de denkbare modaliteiten.¹²¹ In de motie¹²² van Janssen c.s. wordt beoogd mogelijk te maken dat beide Kamers in het kader van de voorhang – onafhankelijk van elkaar – kunnen bepalen of de Twmal dan niet wordt verlengd. Voor de vormgeving van een dergelijke zeggenschap acht de regering in ieder geval negen modaliteiten denkbaar. De modaliteiten 1 tot en met 8 betreffen een blokkeringsrecht van de verlenging voor beide of een van beide Kamers der Staten-Generaal. Daarvoor is

¹¹⁷ Rijksoverheid.nl (2021, 20 januari). *Lockdown verder aangescherpt vanwege zorgen om nieuwe virusvarianten* [nieuwsbericht].

¹¹⁸ Minister van VWS (2021, 20 januari). *96e OMT advies deel 2 en kabinetsreactie* [Kamerbrief] (#25295-912). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z01041&did=2021D02515>

¹¹⁹ Rijksoverheid.nl (2021, 21 januari). *Vanaf zaterdag 23 januari geldt een avondklok* [nieuwsbericht].

¹²⁰ Minister van IenW (2021, 20 januari). *Regeling Vliegverboden om de verspreiding van het coronavirus in te dammen per 23 januari 2021 00:01 uur NL-tijd plaatselijke tijd* (#2021D02577). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D02577&did=2021D02577>

¹²¹ Zie 1 december 2020 en 24 december 2020.

¹²² Motie-Janssen c.s. (35.526, L). *Motie-Janssen (SP) c.s. over bepalende zeggenschap van de Staten-Generaal bij verlenging wet.*

wetswijziging nodig. Deze modaliteiten, waarbij dus aan de Tweede en/of Eerste Kamer de bevoegdheid wordt toegekend om verlenging te blokkeren en dus de Twm (of een gedeelte daarvan) te laten vervallen, kent geen precedent in de wetgeving en is derhalve een staatsrechtelijk novum. Modaliteit 9 vergt geen wetswijziging, omdat het hier draait om een politieke toezegging van de regering dat moties van de beide Kamers inzake het (niet) verlengen van de Twm zeer zwaar zullen wegen. Demissionair minister De Jonge geeft aan dat de regering het wenselijk acht om de opvattingen van beide Kamers inzake de modaliteiten te vernemen zodat deze via een zorgvuldig en ordentelijk proces gewogen kunnen worden.¹²³

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **30 januari** bericht dat Nederland vanaf 2 februari de inreisbeperkingen voor reiziger met bestendig verblijf in Japan opnieuw instelt.¹²⁴

Op **31 januari** adviseert het OMT dat het verantwoord is om de basisscholen en de kinderopvang weer volledig te openen. Er wordt geadviseerd om de buitenschoolse opvang nog niet te heropenen.¹²⁵

Naar aanleiding van bovenstaand OMT-advies wordt op de website van de Rijksoverheid, ook op **31 januari**, bericht dat per 8 februari de basisscholen en de kinderopvang weer kunnen worden geopend.¹²⁶

Op **31 januari** informeert demissionair minister De Jonge ook de Tweede Kamer over het overgenomen OMT-advies ten aanzien van het heropenen van basisscholen en de kinderopvang. De demissionair minister noemt verder dat voor scholen en kinderen de huidige richtlijnen blijven gelden, waarbij volwassenen onderling anderhalve meter afstand in acht moeten nemen, maar kinderen tot en met de basisschoolleeftijd geen afstand tot volwassenen of tot elkaar hoeven te houden.¹²⁷

¹²³ Minister van VWS (2021, 28 januari). *Kamerbrief reactie motie over bepalende zeggenschap van de Staten-Generaal bij verlenging van de tijdelijke wet maatregelen COVID-19*.

¹²⁴ Rijksoverheid.nl (2021, 30 januari). *Nederland stelt inreisverbod voor Japan weer in* [nieuwsbericht].

¹²⁵ RIVM (2021, 31 januari). *Advies n.a.v. 98e OMT, deel 1* [brief aan VWS] (#2021D04214). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D04214&did=2021D04214>

¹²⁶ Rijksoverheid.nl (2021, 31 januari). *Basisscholen en kinderdagopvang weer open* [nieuwsbericht].

¹²⁷ Minister van VWS (2021, 31 januari). *98e OMT advies deel 1 en kabinetsreactie* [Kamerbrief] (#2021D04214). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D04214&did=2021D04214>

7. Februari

Op **1 februari** adviseert het OMT om het huidige maatregelenpakket, inclusief avondklok, voort te zetten na 9 februari. Wel schrijft het OMT over de optie om ook voor de detailhandel 'bestellen en afhalen' mogelijk te maken.¹²⁸

Tevens op **1 februari** onderschrijft het BAO het OMT-advies van eerder die dag.¹²⁹

Op **2 februari** geven demissionair minister-president Rutte en demissionair minister De Jonge een persconferentie. De demissionair minister-president geeft aan dat alle doorrekeningen op een derde golf wijzen die onvermijdelijk op ons af lijkt te komen. De Deltavariant van het Coronavirus is hier volgens de demissionair minister-president de belangrijkste oorzaak van. Het demissionair kabinet is daarom tot de conclusie gekomen dat het onvermijdelijk is de huidige lockdown te verlengen tot ten minste 2 maart. Alleen over de avondklok, die afloopt op 10 februari, wordt volgende week een besluit genomen, na nieuw advies van het OMT. In lijn met bovengenoemde OMT-adviezen worden wel enkele versoepelingen aangekondigd (*zie ook de informatie hieronder*).¹³⁰

Later op de avond op **2 februari** wordt op de website van de Rijksoverheid vermeld dat het kabinet heeft besloten om de huidige lockdown voort te zetten tot ten minste 2 maart. Wel gaan, zoals eerder gecommuniceerd, basisscholen en de kinderopvang vanaf 8 februari weer open, en mogen consumenten daarnaast vanaf 10 januari vooraf geplaatste bestellingen ophalen bij de winkel.¹³¹

Op **2 februari** informeert demissionair minister De Jonge de Tweede Kamer dat het kabinet het OMT-advies van 1 februari heeft overgenomen.¹³²

Het OMT adviseert op **7 februari** om de avondklok niet per 10 februari te laten aflopen.¹³³

Het BAO onderschrijft op **8 februari** het OMT-advies van 7 februari maar geeft aan wel graag een concrete einddatum voor de avondklok te willen.¹³⁴

Ook op de website van de Rijksoverheid wordt op **8 februari** bericht over het besluit om de avondklok te verlengen. De avondklok wordt vooralsnog verlengd tot 3 maart.¹³⁵

¹²⁸ RIVM (2021, 1 februari). *Advies n.a.v. 98e OMT, deel 2* [brief aan VWS] (#2021D04734). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D04734&did=2021D04734>

¹²⁹ BAO (2021, 1 februari). *Advies BAO 1 februari 2021* [intern document].

¹³⁰ Rijksoverheid.nl (2021, 3 februari). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (2 februari 2021)*.

¹³¹ Rijksoverheid.nl (2021, 2 februari). *Situatie rondom corona blijft ernstig, lockdown wordt verlengd* [nieuwsbericht].

¹³² Minister van VWS (2021, 2 februari). *Stand van zakenbrief COVID-19* [Kamerbrief] (#25295-950). URL:

<https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z02150&did=2021D04727>

¹³³ RIVM (2021, 7 februari). *Advies n.a.v. 99e OMT, deel 2* [brief aan VWS] (#2021D05714). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D05714&did=2021D05714>

¹³⁴ BAO (2021, 8 februari). *Advies BAO 8 februari 2021* [intern document].

¹³⁵ Rijksoverheid.nl (2021, 8 februari). *Avondklok verlengd vanwege mogelijke nieuwe golf van besmettingen* [nieuwsbericht].

Op **22 februari** brengt het OMT een advies uit over het huidige maatregelenpakket. Het OMT adviseert de avondklok en het advies tot het beperken van bezoek te continueren tot een volgend evaluatiemoment. Verder adviseert het OMT om te starten met het versoepelen van de maatregelen in het voortgezet onderwijs en de onderbouw van het middelbaar beroepsonderwijs. Het OMT adviseert buitenschoolse opvangfaciliteiten voorlopig gesloten te houden. Over de vraag van VWS of er ruimte is om te versoepelen op het gebied van binnensport en niet-medische contactberoepen houdt het OMT zich op de vlakte. Wel zegt het OMT er het volgende over: *"Zo is het versoepelen van activiteiten waarbij sprake is van individuele, laagfrequente deelname, en waarbij slechts een-op-een contact is [...] te prefereren boven activiteiten waar groepen aan deelnemen en social mixing en persoonsverplaatsing op grote schaal plaatsvindt."*¹³⁶

Het BAO onderschrijft, tevens op **22 februari**, het OMT-advies van eerder die dag; het BAO noemt het belang van een 'maatschappelijk ventiel' en is daarom voor een versoepeling van het voortgezet onderwijs en de onderbouw van het middelbaar beroepsonderwijs.¹³⁷

Op **23 februari** geven demissionair minister-president Rutte en demissionair minister De Jonge een persconferentie. Hierin wordt aangegeven dat de avondklok wordt verlengd tot 15 maart. De minister-president geeft aan dat hoe langer de coronacrisis duurt, hoe zwaarder het iedereen valt. Daarom denkt het demissionair kabinet dat er nu een fase komt, waarin het demissionair kabinet bereid is om een klein beetje meer risico te nemen. Dat houdt in dat het demissionair kabinet onder voorwaarden weer wat meer mogelijk wil maken (zie ook de informatie hieronder).¹³⁸

Op de website van de Rijksoverheid wordt op **23 februari** bericht over de voorzetting van de avondklok tot 15 maart. Verder worden de volgende versoepelingen vermeld:

- De openstelling van het voortgezet onderwijs en de gedeeltelijke openstelling van het middelbaar beroepsonderwijs per 1 maart; alle leerlingen van het voortgezet onderwijs mogen onder voorwaarden minimaal 1 dag per week naar school gaan. Voor studenten van het middelbaar beroepsonderwijs geldt vooralsnog maximaal 1 dag per week.
- Mensen met contactberoepen mogen vanaf 3 maart hun beroep weer uitoefenen (reserveren in het kader van bron- en contactonderzoek, alsook triage, is verplicht). De verruiming geldt ook voor rij-instructeurs.
- Vanaf 3 maart mogen winkels op afspraak klanten ontvangen. Per verdieping mogen maximaal 2 klanten tegelijk in de winkel zijn.
- Mensen tot en met 26 jaar mogen vanaf 3 maart met meer dan twee personen samen buiten sporten op sportaccommodaties. Niet in competitieverband, maar wel met het eigen team binnen de eigen club (eerst was dit alleen mogelijk voor jongeren tot en met 17 jaar).¹³⁹

¹³⁶ RIVM (2021, 22 februari). *Advies n.a.v. 101e OMT* [brief aan VWS] (#2021D08038). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2021D08038&did=2021D08038>

¹³⁷ BAO (2021, 22 februari). *Advies BAO 22 februari 2021* [intern document].

¹³⁸ Rijksoverheid.nl (2021, 24 februari). *Letterlijke tekst persconferentie minister-president Rutte en minister De Jonge (23 februari 2021)*.

¹³⁹ Rijksoverheid.nl (2021, 23 februari). *Voorzichtig meer lucht tijdens de lockdown* [nieuwsbericht].

Op **23 februari** stuurt demissionair minister De Jonge een volgende stand-van-zakenbrief COVID-19 naar de Tweede Kamer. Uit de Kamerbrief blijkt dat het demissionair kabinet de OMT-adviezen ten aanzien van het bestendigen van de avondklok en bezoekersregeling, en het advies voor de openstelling van het voortgezet onderwijs en gedeeltelijke openstelling van het middelbaar beroepsonderwijs, heeft overgenomen. Hoewel het OMT zich meer op de vlakte hield over eventuele versoepelingen op het gebied van sport en voor de contactberoepen, blijkt uit de Kamerbrief dat het demissionair kabinet besloten heeft hier toch in te versoepelen gezien de negatieve maatschappelijke effecten die de langdurige maatregelen hebben op de bevolking (en vooral op jongeren).¹⁴⁰

¹⁴⁰ Minister van VWS (2021, 23 februari). *Stand van zakenbrief COVID-19 en kabinetsreactie op 100e en 101e OMT-advies* [Kamerbrief] (#25295-995). URL: <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/moties/detail?id=2021Z03637&did=2021D08036>